

משטרת ישראל
אגף חקירות ומודיעין

-בלמ"ס-

נוהל זה הינו נוסח חלקי שהותר לעיון על פי חוק חופש המידע

מספר: 300.20.163	תת-פרק: תחומי אחריות	פרק: חקירות

נוהלי אח"מ

שם נוהל: טיפול המשטרה בעבירות הקשורות לעתיקות
--

תאריך פרסום: 18/02/2024
תאריך תחילה: 18/02/2024
תאריך ביטול:
נוסח: 2

מספר נוהל ישן

נוהל זה הינו נוסח חלקי שהותר לעיון על פי חוק חופש המידע

מספר: 300.20.163	תת-פרק: תחומי אחריות	פרק: חקירות

נוהלי אח"מ

שם נוהל: טיפול המשטרה בעבירות הקשורות לעתיקות
--

תאריך פרסום: 18/02/2024
תאריך תחילה: 18/02/2024
תאריך ביטול:
נוסח: 2

מספר נוהל ישן : 03.300.163

1. כללי

- א. לעיתים מתגלים מקרים, בהם נבזזו או נפגעו עתיקות ואתרי עתיקות. המדינה מתייחסת לעבירות אלו בחומרה ולכן יש לטפל בעבירות אלו באופן ההולם את חומרתן.
- ב. החוק נשען על שתי פקודות מימי המנדט ובא להחליפן בדבר חקיקה ישראלי, בין היתר, במטרה להקיף נושאים שבזמנו לא נתנה הדעת עליהם.
- ג. מטרת נוהל זה היא לקבוע נוהלי חקירה בעבירות על חוק העתיקות, תשל"ח – 1978, וכן להגביר את שיתוף הפעולה של אנשי המשטרה עם אנשי רשות העתיקות בכל הקשור לחקירה ולתביעה לפי חוק זה.
- ד. רשות העתיקות אחראית מכוח חוק רשות העתיקות, תשמ"ט – 1989 על הטיפול בכל ענייני העתיקות בישראל ועל יישום חוק העתיקות, תשל"ח – 1978 (להלן: "החוק").

2. הגדרות

- א. **אתר עתיקות** – מוגדר בחוק העתיקות כשטח המכיל עתיקות שמנהל הרשות ("רשות העתיקות" כמשמעותה בחוק רשות העתיקות, תשמ"ט 1989), הכריז עליו כאתר על פי סעיף 28(א).
- ב. **המנהל** – מנהל הרשות.
- ג. **מפקח** – עובד ברשות העתיקות והאחראי על אזור גאוגרפי מסוים.
- ד. **עתיקה** – מוגדרת בחוק כנכס שנוצר לפני שנת 1700 לספירה או כזה שנוצר מאוחר יותר, אך הוכרז כעתיקה על ידי שר החינוך והתרבות. יוער כי כיום המדובר בשני משרדים שונים ובראשם עומדים שני שרים: שר החינוך ושר התרבות והספורט. יובהר כי כיום שר "המורשת" הוא האוטוריטה האמון על הנושא.
- ה. **רשות - רשות העתיקות**.

3. ההיבט החוקי

- א. חוק העתיקות, תשל"ח – 1978 (להלן: "החוק") קובע את בעלות המדינה על כל חפץ או אתר עתיק שנתגלו לאחר תחילת החוק, כשהבעלות משתרעת גם על השטח הדרוש באופן סביר לשמירת אותו חפץ או אתר עתיק.
- ב. עבירות הקשורות בעתיקות מתמקדות בשני אלה:
- (1) עבירות שנעשות ביחס לעתיקות.
 - (2) עבירות שנעשות באתר עתיקות.
- ג. סעיף 29 לחוק הוא הסעיף העיקרי הרלוונטי לנוהל זה, הקובע את הפעולות, אשר עשייתן באתר העתיקות אסורה ללא אישור מאת המנהל ובהתאם לתנאיו, כגון: בניה, סלילה, כרייה וכו'.
- ד. לרשות העתיקות יש מחלקת תביעות עצמאית.
- ה. התביעה המשטרית אינה מוסמכת לדון בעניינים הקשורים לעבירות שבחוק העתיקות.

4. אופן החקירה

א. כללי

- (1) עבירות הנמנות על חוק העתיקות ייחקרו בדרך כלל ביחידת החקירות של רשות העתיקות. כתב האישום יוגש על ידי מחלקת התביעות של רשות העתיקות.
- (2) אם מדובר בעבירות שאינן נמנות על העבירות בחוק העתיקות, הרי שהתלונה תוגש ותטופל בתחנת משטרה, כדוגמת עבירת איומים כלפי מפקח תשתיות.
- (3) אם בנוסף לעבירות על חוק העתיקות ישנן עבירות נלוות כדוגמת עבירת שב"ח, איומים, תקיפה, הרי שהעבירות הנלוות יטופלו בתחנת המשטרה ואילו העבירות הנמנות על חוק העתיקות ייחקרו ביחידת החקירות של רשות העתיקות.
- (4) ככלל המתלונן בעבירות על חוק העתיקות הוא "מפקח היחידה למניעת שוד עתיקות" (להלן: "המפקח"), אך ייתכנו מקרים בהם תוגש התלונה או הודעה על עבירה על ידי אחר.

ב. דגשים

- (1) אם מגיע לתחנת המשטרה "מפקח היחידה למניעת שוד עתיקות" על מנת להגיש תלונה, ייפתח תיק פ.א ויוכנסו בו עבירות מחוק העתיקות ואף עבירות נלוות בהן חשוד הנילון.
- (2) הנילון ייחקר הן על ידי חוקר התחנה והן על ידי מפקח "היחידה למניעת שוד עתיקות". חוקר התחנה יחקור בעניין העבירות הנלוות בתיק הפלא, בעוד "מפקח היחידה למניעת שוד עתיקות" יחקור הנילון בעניין העבירות המופיעות בחוק העתיקות, באמצעות טופסי חקירה של רשות העתיקות, אשר ייסרקו לתיק הפלא על ידי חוקר המשטרה בסיום החקירה.
- (3) ככל והמתלונן אינו "מפקח היחידה למניעת שוד עתיקות" (לדוגמה: תלונה של מפקח תשתיות העובד באחד מארבעת המרחבים של רשות העתיקות), חוקר המשטרה יבצע החקירה לבדו.

ג. נושאים ושאלות שעל חוקר המשטרה להתייחס בחקירתו

- (1) **התייחסה התלונה לעבירה שבוצעה בעתיקה (כגון: אי הודעה על גילוי עתיקות, סחר בעתיקה וכו') יש לעשות את כל אלה**
 - (א) לגבות הודעה מפורטת מהמפקח, אשר באזורו נעברה העבירה, אשר תכלול את כל אלה:
 - (1) זיהוי החפץ נשוא העבירה כעתיק על פי הגדרתו בחוק.
 - (2) תיאור מפורט של העתיקה, תוך התייחסות לסימנים חיצוניים מזהים כדוגמת: "כד חרס משנת 1000 לספירה בעל ידית שבורה".
 - (3) ציון ערכה של העתיקה, ככל שניתן, מהבחינות האלו: כספית, היסטורית, תרבותית וכו'.

(4) אם נגרם נזק לעתיקה – איזה נזק נגרם.

(ב) היה המפקח עד לביצוע העבירה, יידרש לעשות את כל אלה :

(1) לצרף צילום של העתיקה (או סדרת תצלומים, לפי העניין), אשר יומצא על ידי המפקח ויתויק בתיק החקירה.

(2) כל חיפוש לשם תפיסה וגילוי עתיקות ייערך בלוויית המפקח ובנוכחותו.

(3) נתפסה עתיקה, יש לערוך דוח תפיסה וסימון. הדוח יכלול בין היתר תיאור מפורט של העתיקה שנתפסה, לרבות סימני ההיכר המיוחדים.

(4) סימון העתיקה (הדבקה או קשירת תג וכו') ייעשה באופן שלא יגרום לה לנזק. יש להתייעץ עם המפקח באשר לדרך הנאותה של סימון המוצג.

(5) העתיקה תאוחסן במרלוג באופן שימנע את קלקולה או השחתתה, ובהתייעצות עם המפקח. אם נדרשים תנאי אחסון מיוחדים, ניתן להפקיד את המוצגים בידי רשות העתיקות, על מנת שתשמור עליהם כראוי וכנדרש.

(2) התייחסה התלונה לעבירה שנעשתה באתר עתיקות (כגון: פגיעה בזדון באתר עתיקות, או בניה באתר עתיקות וכו') יש לפעול כדלהלן:

(א) לגבות הודעה מהמפקח שביקר באתר, אשר תכלול את הפרטים האלה :

(1) תיאורו ומקומו של השטח בו נעברה העבירה, תוך הבהרה כי מדובר בשטח שהוכרז כאתר עתיקות.

(2) סוג הפעולה שנעשתה באתר (חפירה, בניה וכו'), ואי מתן אישור לבצעה מטעם רשות העתיקות, כנדרש בחוק (או חריגה מההיתר שניתן, אם ניתן).

(ב) היה המפקח עד לביצוע העבירה באתר, יידרש לפרט גם את נסיבות המקרה.

(ג) להודעה יש לצרף גם את המסמכים האלה, אשר יומצאו על ידי המפקח, ויתויקו בתיק החקירה :

(1) צילום של העמוד בילקוט הפרסומים, בו הוכרז השטח נשוא העבירה כאתר עתיקות.

(2) מפה שתכלול את נקודות הציון של האתר בו בוצעה העבירה.

(3) צילום האתר נשוא העבירה, מיד לאחר גילויה.

(3) בתלונות כנגד ארכיאולוגים מטעם רשות העתיקות, בגין כניסה ללא רשות למקום פולחן או קבורה, לפי סעיף 172 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977 (בכל הנוגע לחפירות בקברים עתיקים) יש לפעול כמפורט להלן:

(א) יש לוודא עם נציג רשות העתיקות, אם הנילונים עובדים מטעם רשות העתיקות, והאם החפירה התקיימה בהתאם לנהלים.

(ב) תלונות של ארכיאולוגים מטעם רשות העתיקות בדבר תקיפתם במהלך ביצוע החפירה תטופל ככל תלונה של תקיפת עובד ציבור.

5. דיווח תוצאות המשפט

עם תום המשפט תדאג התחנה בה נחקר תיק החקירה (חקירה בעניין עבירות נלוות לעבירות על חוק העתיקות כדוגמת: אלימות, איומים, שב"ח), להעביר דיווח למנהל היחידה למניעת שוד עתיקות (בעניין תוצאות המשפט, לרבות החלטת בימ"ש בנוגע למוצגים. הדיווח ייעשה בנוסף לדיווחים המקובלים לעניין תוצאות משפט.

נספח א'

סעיפים רלוונטיים מחוק העתיקות, תשל"ח – 1978

1. סעיף 3 - הודעה על גילוי עתיקה;
2. סעיף 6 - הפסקת עבודה לאחר גילוי עתיקה;
3. סעיף 9 - רישיון חפירה;
4. סעיף 15 - רישיון;
5. סעיף 29 - איסור פעולות באתר עתיקות;
6. סעיף 37 - עונשין.

נספח ב' – (לא הותר לעיון הציבור)